(૭૧૧)

મોઘવારીની મોહોકણ

બનાવનાર તથા છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

મેહેતા. મણીલાલ ચુનીલાલ

તથા

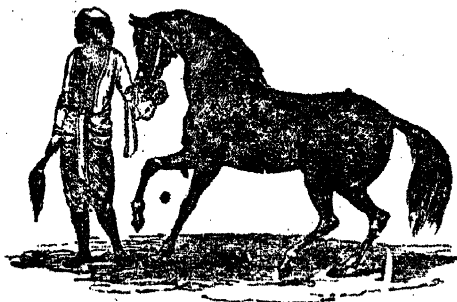
શા. છોટાલાલ મોહનલાલ

अमदावाद 1552

પાનકોરને નાકે અંધારાઓળમાં મુળચંદ રાય
ચંદના મકાનમાં બુલાખીદાસ નારણદાસે
પોતાના (અમદાવાદ સત્યપ્રકાશ
પ્રેસમાં) છાપો
સવંત ૧૯૩૩... ... સન ૧૮૭૭

કિંમત ૪ આના

દોહરો.

સમો નઠારો આવીયો, ચાલે ઘણી અધીર;
ચેતીને ચાલો સદા, હે મુજ દેશી વીર;

મોંઘવારીની મોહોકણ.

" રાગ માહાતમનો. "

અરી ઓય હાયરે પેઠામાં ધમચી મચાઈ,
ઘણા લોકોની આંખો ઉઘડાવી, અરી. ટેક.
શેહેરમાં ગપાટાતો વિરૂપે ચાલે;
ઘણા ચોર લોકો મગનમાં મા'લે. અરી. ૧
શ્રાવણ શુદ ચોથ રવિવારને દિને,
લોકો નાસવા માંડ્યા બહુ બહુ બીને. અરી. ૨
એક સોની વાણીઆનો છોકરો દોડતોતો જોરથી,
તેતો નાસતો હતો ઘોડના બકોરથી; અરી. ૩
વાગી ઠેસ તરત તે હેઠો રડી પડિયો,
તેનો પ્રાણ ઝટ તાળવે ચડિયો. અરી. ૪
લોક રતનપોળ આગળ ઘણું ભરાયું,
તેના માબાપ બાડુંને કહેવરાવ્યું. અરી. ૫
એક પલકમા આવ્યા ત્યાં ધાઈ,
તેના માબાપ બેન અને ભાઈ. અરી. ૬
સરકારે કુંડપાને હાથ કરી કરી;
લાવ્યા ચોટામાં ફેરવવા ફરી, અરી. ૭

તેમનું કામ ગયું હતું ફોજદારને ત્યાંહી.
તેમને કામી જેલમાં રાખ્યા હતા જ્યાંહી. અરી. ૮
બુધવારે મામલતદારને ત્યાંહી રજુ કર્યું;
શુકરવારે તે કામ ફેસલ થયું. અરી. ૯
શેઠ કાયમજીએ દુકાન જમાવી;
ગરીબને આપી ધાન ધર્માદા ધરાવી. અરી. ૧૦
બીજે દાણા પીઠામાં ક્યાંહી નથી મળતા,
ઘણા લોકનો થયા રઝળતા. અરી ૧૧
આવી આવીને લોક સૌ પાછા જાય છે;
તેઓ મનમાંહે ઘણા મુઝાય છે. અરી. ૧૨
ઈશ્વર વિનતી સુણજે હમારી;
વરસાદ વિનાની મોંઘવારી. અરી. ૧૩
કરષણો ક્ષેત્રમાં સુકાઈ ગયાં છે;
પાણીવિના તે ટળવળી રહ્યા છે. અરી. ૧૪
વરસાદ વરસાદ લોકો કહે છે,
ત્રાસ ત્રાસ થઈ તાપથી રહે છે. અરી. ૧૫
મોટા મોટા જોગ આને ટાણે ન વરસ્યો,
જગત કર્તા તમે તે શું કરશો. અરી. ૧૬
અલ્પ બુદ્ધિના સરવે પામર જન;
નવ જાણે કોઈ તુજના જતન. અરી. ૧૭
માટે વિનતી સર્વની કાન ધારી;
કૃપા કરોજી ઈશ્વર જગાધારી. અરી. ૧૮

વૃષ્ટીને સૃષ્ટીમાંહી મોકલશો;
મણીલાલ કહે સૌના દુઃખ હરશો. અરી. ૧૯
આશા રાખું છું હું પ્રભુ એટલી,
પૃથ્વીમાં વૃષ્ટી કરશો જોઇએ તેટલી. અરી. ૨૦

દોહરો.

સૃષ્ટીમાં વૃષ્ટી કરો, માગું દિન દયાળ;
પરમ ઇશ દાતાર છો, ભક્તજન પ્રતિપાળ. ૧

લાવણી.

"ગોરી ચલી સાવરે હીરણીન કછુ આના" એ રાગ.
સંવત ઓગણીશ તેત્રીસની સાલ,
વરસાદ વિના ઘણી મોંઘવારી ચાલે. ૧
કુડિયા સાકો એપ્રાન મેઘ કીધું.
કાવસજી મંચેરજીએ કામ હાથ લીધું. ૨
તે કોઠ્યા રૂપિયા ઘણા ધર્મદાના;
મંગાવ્યા મોહારથી ઘેલા દાણાના. ૩
તે વખતમાં કુડિયા થયા નરમ;
કાવસજી મંચેરજીની ઘણી પડી શરમ. ૪
ભરિયા સાકો આવીને પાછુ જુવે;
દાણા વિના કરી હાય હાય રૂવે. ૫

બ્રાહ્મણો લોકો મુખ્ય ભક્તિ કરતા;
અન આપી મોડા ઘણું જમી ફરતા. ૬
સિપાઈ મુક્યા દાણા પોઠાને નાકે;
વરસાદ વિના કેમ કરી અંન પાકે. ૭
માટી કેરી પુતળી કરાને ફરતા;
બાપડા લોકો ઘણા એમ પેટ ભરતા. ૮
અજ્ઞાન વહેમી ઓ દયા ઘણી લાવે,
બાપડી બાપડી કરી ગુણ ગાવે. ૯
તેવા લોકો મનમા નવ કાઇ વિચારે.
વરસાદ ખરતે કરે વેહેમ કાંઈ બારે. ૧૦
થોડા દાણા આપને પાણી રેડે;
બાપડી દાણા લેઈ બાંધે તરત છેડે. ૧૧
પણ વરસાદ તો નવ આવ્યો જરીએ,
આવો આપણે મળી સ્તુતી કરીએ. ૧૨
વરસાદ વરસાદ લોકો મુખ ભણે;
કરગરી ઇશને વિનતી બહુ કરે. ૧૩
વેહેમીલા લોકને વેહેપાર નવ સુઝે;
વળી કોઇ તો જોષીને જઈ પુછે. ૧૪
જોષીના દલાસા પડે છે ખોટા;
બાળ તણા પણ પાચા જુઠ ગપોટા. ૧૫
પણ પ્રભુ પર સ્તુતિ પકા રાખો;
એમ મામનો રહેશે ભગત ગાજો. ૧૬

ભોળી ભોળી પંથે સર્વે સૃષ્ટી;
કૃપાળુ કરશોજી કૃપા કરી વૃષ્ટી.
અમ્યશે જીવ પ્રાણી તણા સારા;
વળી ઢોરના ભગ્રાઈ નહિ કપારા. ૮
થશે જગત રેલ છેલ જાણો;
સર્વે પ્રકારનો પાકશે બહુ દાણો. ૯
વળી દક્ષિણનો દુકાળ ઘણો સાલે;
કરગરો તુજને હાથ્યુ માણીલાલે. ૧૦

હરીગીત છંદ.

દિલમાં ઘડી ઘડી ધાટ અતિ ઉચ્ચાટ વશ થયા સહુ.
જીવીશું કેમ જરૂર આફત આવી પડી જન ઉપર બહુ
કણ તણા દેશો દેશ માંહી ભાવ દુખદાયક થયો.
કરશું કહોરે કેમ સંકટ જાએ નવ જરીએ સહ્યો. ૧
પડતી ઘુમ રાજનગર ભયભીત થયા સૌ નરનારીઓ.
કર્ષણ સૂકઇ જાય છે. બંધ પડી અનની બારીઓ;
ભુખ વૃષ્ટીનો ભારે પોકારો સોર એવો થઇ રહ્યો;
કરશું કહોરે કેમ સંકટ જાએ નવ જરીએ સહ્યો ૨
વરસાદતો નથી વર્સતો અતિ આફતતો આવી નડી;
ઢોર આપતા નથી ધાન્ય જડતું એ પીડા પુરણ પડી.
બાળકો વિનંતી આપતી અતિ દીન દુખ દુખી ગયો;
કરશું કહોરે કેમ સંકટ જાએ નવ જરીએ સહ્યો. ૩

। જો રાજા તે પૂરાંજ પણ પડતો નથી;
લાગ્યા રંક આડે અંક કો કથી કેહે કથી.
પણ મન ધારના અહો થશે કેમ ભયો ભયો;
હ્યારે કેમ સંકટ જાએ નવ જરીએ શકો. ૪

દોહરો.

ધો ન સંકટ જાય કે જોઈ દીનનુ દુ:ખ.
મરે છશ વરસાદથા, ભાગો જનની ભુખ. ૫

ગરબી.

"પડ્યાની પડ પ્રીત ગનમત ભુલી રે" એ રાગની.
વહી ગઈ વરસાદ રૂત વરસાદે ન આવ્યો રે,
દાણા મોઘા વેચવાનો લાગ ફડીયાને ફાવ્યોરે. ૧
થયુ અમદાવાદ હેરાન પોકો બહુ પડતીરે,
રાંડી રાંડો કરી વિલાપ પોતે બહુ રડતીરે. ૨
શ્રાવણશુદ ચોથ રવીવારને દિન લોકોરે;
લુટાવું દાણા પીઠ પડી એવી પોકોરે ૩
ઘણા લોકો નાઠા જાય હીમત તો હારીરે;
રાજનગરમા પડી બુમ નાઠા વહેપારીરે. ૪
દરવાજાને પોળ ભડોભડ ભટકાવ્યારે;
અરે ભાઈ એમા તે શું ધરો અટકાવ્યારે. ૫
થરથરવા લાગ્યા લોક ગમા નરમ થયારે;

સૌ વાણીને દ્વાર નિજમેડી માળગયારે.
શું ખાશે આમકે આમ એમ વિચાર કરે
વળી જોઈ રહુ ચૈ સ્તબ્ધ પોતે દીલ માંહીડ
કોઈ જાતા રસ્તામાં વળ્યા ત્યાંથી પાછારે.
ઝ.લ્યા છે જોડા હાથ લેવાય પગે લ છારે.
એમ થઈ રહી દોડા દોડ કુડીઆ પકડાયારે
નાંખીને કાચી જેલ ખૂ ૫ સપડાવ્યારે.
કર્યા સરકારે બંદોબસ્ત. વાંએતી લોકોરે;
મોહેયાં કાઢ્યા બાહાર લોકના ચેકોરે.
ઉભા રાખ્યાતા સિપાઈ પિઠાના નાકામારે;
કોઈ જાતાતા જોવા માટ હરખ હઈડામાંરે. ૧
પૈસા આપતા તોય દાણા નહી મળતારે;
તેથી ગભરાઈને મન બહાર નોકળનારે. ૧૨
આવ્યા ફોજદાર મામલતદાર શુરવી ધાઈરે;
મુક્યા હઠાવવાને લોક, ત્વાર સિપાઈરે. ૧૩
ઘણાજન ગભરાયા મન, હવે શું કરશુંરે;
હાય હાય કરી પોકાર અન વિણ મરશુંરે. ૧૪
કેટલાક નાઠા જાય પોતીયા લબડતારે,
પડીને ઉભા થાય કોઈ ખડખડતારે.
મોંઘવારીની ધુમ અખિલ શેહેરમા
અરે વૃષ્ટી તુજ વિણ પાશે વહે
શું ખાશે ગરિબ લોક દિ-

। वही जाय मास बे मासेरे. १७

। जमदीश मेहुर कांई लावो

कला आज दिन निभावे रे. १८

कहे माणीलाल छवतदान आपरे,

नावो दयाळ दुःख सौ कापरे. १९

दोहरो.

गुरु लाख मला करी, अरज लईश उरमाय,

घणा लालचमा रह्या, शु कहुं तुजने आय १

गरबी.

रना फकीरो मेरे कपा दीलगीरी सदा भजनमा रेनारे"

ए राग.

ास्तु थाये जोयु न जाये फट फट केहे छे फडियारे;

न एकमां भाव उतारे, लोको उपर पडियारे. आ. ७ह.

ं थाशे जोयुं न जशे मेघ विना मोघवारीरे;

' रह्युं नथी कंई केहेता सर्व वेपारीरे. आ. २

ी फरती शुं करीए अमो भाईरे,

ी काती मळी न एके पाईरे. आ. ३

पामेला प्रख्यातीरे,

ખ ય ર ય કહે છે લોકો સર્વે આપે ત્રો ધર્માત
ર્જી પેટ ગરીબ આપે તન આપે દાણારે
એવા તેતા ધરમી કહાવે ભર્મે ખરચે નાણા
હાલાત લોક પણ મદદ કરે છે જાણી ભુખ
ગરિબ લોકને આપે છે વેહુ આવુ કાંઈ આનરે.
ક ગ રી ઘણા છુટે તં ગા જોઇ વેપાર આ
આરે ર કા ફેતા કરાને દો એવા ફુકાળોરે.
વરસાદ ના કાઢયુ ભઇ પાણુ અ ની લોકો ભાગ્યે
તમ્યા અધોરા અધિક દયા છે નવ કાંઈ આશા રાખેરે.
વેહેમી કર્મ પણ કરેછે પુરા કહું શુ તેની વાતરે;
વાઘરી લોકને દાણા આપે ટો ની નાચી જાતરે. આ
ભજન કર્તા જગત ખના વી હૈતે તો સંભાળરે;
કર્તા તાર ઘ ર પ પે ભાખ્યુ માર્જીલાલરે. આ.

દોહરો.

વાઘી કાર્ય કર્યા થકી, નવ આવે વરસાદ,
ઈશ્વર સ્તુતી કર્યા થકી, પામો પૃથ્વી પ્રસાદ. १

समाप्त

जाहेर खबर.

આ ચોપડી શેહેર અમદાવાદમા સારંગપુર તળી-
પાળમા શેઠ મોતીલાલ હીરાભાઈના ઘર સામેના
માંથી બનાવી પ્રસીધ્ધ કરનારની પાસેથી રોકડા
મળશે. આ શીવાય બીજી ઘણી ચોપડીઓ
ની છે વળી હાલ મણીકાવ્ય નામની કવિતારૂપ
ક ચોપડી બનાવેલી છે તે આશરે માસ ૧) ની અંદર
બાહાર પડશે.

તે ખરીદ કરવાની જે સાહેબોની ઈચ્છા હોય
તેઓએ ઉપર લખેલા ઠેકાણે અમોને આવીને મળવું.

તા૦ ૨૭ અગષ્ટ સને ૧૮૭૭.

(સહી) મ૦ માણીલાલ હરીલાલ કર્તા.
ડા૦ મુળજી લલુભાઇ પ્ર૦ કર્તા.